

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут оперативно-рятувальних сил
Кафедра психології діяльності в особливих умовах

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник навчально-наукового інституту
оперативно-рятувальних сил

Олександр КОЛЄНОВ

«10» жовтня 2025 року

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

за освітньо-професійною програмою
«Екстремальна та кризова психологія»
підготовки магістра
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Черкаси – 2025 рік

Програма атестаційного іспиту розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Екстремальна та кризова психологія» для підготовки магістра в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

Розробники: начальник кафедри психології діяльності в особливих умовах кандидат психологічних наук, доцент Микола ФОМИЧ, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах доктор психологічних наук, професор Тамара ЯЦЕНКО, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах доктор психологічних наук, професор Геннадій ГРИБЕНЮК.

Програму атестаційного іспиту рекомендовано
кафедрою психології діяльності в особливих умовах

Протокол від «07» жовтня 2025 року № 4

Начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах

Микола ФОМИЧ

«07» жовтня 2025 року

Схвалено проектною групою освітньої програми
«Екстремальна та кризова психологія»

Гарант освітньої програми
начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах
кандидат психологічних наук, доцент

Микола ФОМИЧ

«07» жовтня 2025 року

Програму атестаційного іспиту ухвалено вченою радою
навчально-наукового інституту оперативно-рятувальних сил

Протокол від «10» жовтня 2025 року № 3

Голова вченої ради інституту
оперативно-рятувальних сил

Олександр КОЛЕНОВ

«10» жовтня 2025 року

Зміст

Вступ.....	4
Перелік обов'язкових освітніх компонентів, які виносяться на атестаційний іспит.....	4
Перелік теоретичних питань, які виносяться на атестаційний іспит.....	4
Перелік практичних задач, які виносяться на атестаційний іспит для складання ситуативних завдань.....	8
Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час складання атестаційного іспиту.....	9
Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти за результатами складання атестаційного іспиту.....	11
Форма та порядок проведення атестаційного іспиту.....	12
Права та обов'язки здобувачів вищої освіти під час проведення атестаційного іспиту.....	12
Порядок оскарження процедури проведення та результатів атестації.....	14
Порядок запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.....	14
Рекомендовані джерела інформації.....	15

1. Вступ

Програма атестаційного іспиту складена відповідно до освітньо-професійної програми «Екстремальна та кризова психологія» підготовки магістра в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

Атестаційний іспит, як одна з форм атестації, проводиться з метою встановлення відповідності результатів навчання здобувачів вищої освіти вимогам освітньої програми.

Для проведення атестаційного іспиту наказом ректора університету призначається екзаменаційна комісія на чолі з головою, що здійснює свої повноваження відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій щодо атестації осіб, які здобувають освітній ступінь бакалавра та магістра в Національному університеті цивільного захисту України.

Атестаційний іспит проводиться в усній формі за двома комплектами екзаменаційних білетів, один з яких містить теоретичну частину (далі – ТЧ), що складається з двох теоретичних питань, інший – практичну частину (далі – ПЧ), що складається з двох ситуативних завдань.

2. Перелік обов'язкових освітніх компонентів, які виносяться на атестаційний іспит

1. Теоретико-методологічні проблеми психології.
2. Методика та організація наукових досліджень.
3. Етнопсихологія та міжкультурна взаємодія.
4. Методологія соціально-психологічного тренінгу.
5. Психологічна допомога в кризових та екстремальних ситуаціях.
6. Організаційна психологія та основи організації праці.
7. Психологія травмуючих ситуацій.
8. Діагностика та корекція кризових станів особистості.
9. Екстремальна та кризова психологія.

3. Перелік теоретичних питань, які виносяться на атестаційний іспит

1. Охарактеризувати методологічні принципи наукового пізнання в психології.
2. З'ясувати основний зміст конкретно-наукового рівня методології психології.
3. Визначити роль знаково-символічних засобів в життєдіяльності людей та в науці.
4. Зробити порівняльну характеристику класичної та некласичної психології.
5. Дати характеристику науковим теоріям, визначити особливості їх формування.
6. Дослідити процес становлення поняття «особистість» в психології.
7. З'ясувати роль законів в структурі наукового знання та їхню роль у розвитку науки як системи.

8. Проаналізувати стадії розвитку науки та порівняти їх з етапами розвитку цивілізації.
9. Охарактеризувати наукові революції (XIII-XXI ст.).
10. Дати визначення та порівняти обсяг і зміст понять «наукова діяльність» і «наукова праця».
11. З'ясувати взаємозв'язок понять «методологія», «метод» та «методика» психологічного дослідження.
12. Скласти класифікацію методів психологічного дослідження.
13. Визначити основні правила проведення психологічних експериментальних досліджень.
14. Проаналізувати співвідношення об'єкта і предмета в дослідженні.
15. Визначити і дати характеристику основним формам висвітлення результатів наукової роботи.
16. Охарактеризувати механізми формування етнічної ідентичності.
17. Визначити роль етнічних міфів і символів у формуванні групової свідомості.
18. Проаналізувати роль мови як засобу етнічної ідентифікації та міжкультурної комунікації.
19. Охарактеризувати роль культури в регуляції емоційної поведінки.
20. Охарактеризувати вплив війни на процеси міжкультурної взаємодії в Україні.
21. Визначити роль мас-медіа у формуванні міжкультурних установок.
22. Охарактеризувати переваги та недоліки групового методу психологічної роботи.
23. Провести порівняльний аналіз змісту та обсягу понять: «навчання», «групова психокорекція», «групова психотерапія» та «психологічний тренінг».
24. Дати характеристику основних типів і видів тренінгу.
25. Провести аналіз змісту групової динаміки у тренінгу.
26. Розкрити зміст поняття «особистісне зростання», вказати його критерії у тренінгу.
27. Охарактеризувати особливості розробки сценаріїв тренінгових занять.
28. Визначити зміст і вимоги до тренінгових груп: Т-групи; групи зустрічей; гештальт-групи; групи тілесно-орієнтованої терапії; психодрама; трансактний аналіз.
29. Охарактеризувати модель Д. Колба та розкрити її значення для побудови й аналізу тренінгу.
30. Охарактеризувати значення соціально-психологічного тренінгу в системі професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу ризиконебезпечних професій.
31. Проаналізувати можливості застосування тренінгів для психологічного супроводу діяльності персоналу ризиконебезпечних професій.
32. Охарактеризувати психологічні особливості поведінки людей в умовах надзвичайної ситуації воєнного характеру.

33. Визначити особливості надання екстреної психологічної допомоги постраждалим в умовах надзвичайної ситуації воєнного характеру.

34. Проаналізувати особливості надання психологічної допомоги дітям, які пережили втрату.

35. Охарактеризувати особливості надання психологічної допомоги людині, яка переживає горе.

36. Розкрити особливості надання екстреної психологічної допомоги працівникам аварійно-рятувальних служб в осередку надзвичайної ситуації.

37. Охарактеризувати алгоритм дій психолога в осередку надзвичайної ситуації в залежності від виду психічної реакції потерпілого, за вибором (страх, плач, ступор, апатія, паніка, істеричний розлад, агресія, нервові тремтіння, рухове збудження).

38. Охарактеризувати теоретичні та прикладні завдання організаційної психології.

39. Визначити та проаналізувати фактори, що впливають на організаційну соціалізацію особистості.

40. Розкрити сутність та зміст управлінської діяльності в організації.

41. Визначити зміст функції планування в управлінській діяльності.

42. Проаналізувати фактори, що впливають на мотивацію працівників організації.

43. Проаналізувати теорію ієрархії потреб А. Маслоу в контексті мотивації до трудової діяльності.

44. Проаналізувати теорію мотиваційних потреб Д. МакКлелланда.

45. Проаналізувати роль стресу у роботі працівників організації.

46. Охарактеризувати типи кар'єри в організації.

47. Розкрити методи емпіричного пізнання, які використовують у практиці розпізнаванні дитячих травм.

48. Розкрити детермінанти вибору наукової проблеми в дослідженні психічної травми та її форм. Довести прикладами.

49. Розкрити процес становлення ідеї дослідницьким питанням на прикладі дослідження складних після травматичних стресових розладів.

50. Висунути два припущення про можливі коваріації змінних у дослідженні післятравматичної втрати зв'язків у сфері самосвідомості, зокрема, щодо: довіри, безпеки, сенсу, ідентифікації, підтримки.

51. Розкрити цільову перспективу дослідження симптомів і механізмів мотиваційних явищ післятравматичного досвіду: а) «жаху», б) «гіперзбудження», в) «інтрузії», г) «констрикції» із використанням опорної схеми (опис, узагальнення, пояснення, прогнозування, управління).

52. Виокремити психічні явища, з якими має справу дослідник, що використовує технології відновлення після травми на різних стадіях.

53. Розкрити роль повсякденних понять для опису власних переживань у мові постраждалих з травматичними розладами.

54. Дати характеристику теоретичної моделі переживання та усвідомлення життєвих подій як предмета психологічного дослідження.

55. Розкрити поняття про невротичні стани й психози. «Чиказька сімка» за Ф. Александером.

56. Дати характеристику симптомам ПТСР: симптоми повторного травмування події, симптоми уникнення (витиснення з пам'яті спогадів про подію, відхід від усього, що з ним пов'язане) і симптоми підвищеної збудливості (тривожність, підвищена дратівливість, безсоння).

57. Пояснити вплив характеру кризової ситуації на особливості стресових розладів.

58. Дати загальну характеристику життєвих подій, що викликають стресові розлади (втрата близької людини, розлучення, хвороба, втрата роботи, насильство, загроза життю, втрата житла).

59. Розкрити методи самодопомоги й професійної психологічної допомоги в стресовій ситуації.

60. Дати характеристику комплексної допомоги потерпілим в екстремальних ситуаціях, «трикутник допомоги» (медична, соціальна, психологічна).

61. Охарактеризувати особливості організації психокорекційної допомоги особам із ПТСР на різних стадіях його розвитку.

62. Визначити специфіку психологічної допомоги фахівцям, які беруть участь у ліквідації екстремальних ситуацій, і мимовільним потерпілим.

63. Провести аналіз змісту та обсягу понять: «надзвичайна ситуація», «екстремальна ситуація», «кризова ситуація». Порівняти їх обсяг та зміст.

64. Охарактеризувати психологічну класифікацію екстремальних ситуацій.

65. Охарактеризувати системно-структурну модель екстремальної ситуації.

66. Дати характеристику основним екстремальним факторам психогенного ризику у діяльності персоналу ризиконебезпечних професій в умовах воєнного стану (за вибором).

67. Описати суб'єктивну значущість стресогенності екстремальних ситуацій у діяльності персоналу ризиконебезпечних професій.

68. Розкрити особливості специфічної і неспецифічної активності особистості в екстремальних ситуаціях воєнного стану.

69. Охарактеризувати детермінанти відмінностей у діях груп в екстремальних ситуаціях.

70. Розкрити роль та значення психологічної підготовки до забезпечення безпеки життєдіяльності в умовах обстрілів.

71. Охарактеризувати систему психологічного підготовки персоналу ризиконебезпечних професій на прикладі рятувальників ДСНС.

72. Охарактеризувати сутність та зміст психологічної готовності особистості до забезпечення безпеки життєдіяльності в умовах війни.

73. Охарактеризувати критерії психологічної готовності особистості до професійної діяльності в екстремальних ситуаціях.

74. Розкрити зміст методики прогнозування суїцидальної поведінки персоналу ризиконебезпечних професій.

75. Охарактеризувати схему дій психолога ДСНС щодо нейтралізації спроби самогубства.

76. Провести порівняльний аналіз змісту та обсягу понять: «криза», «критична ситуація», «кризова подія».

77. Охарактеризувати сучасні напрями й організацію психологічної допомоги при кризових станах особистості.

78. Дати характеристику програми кризової допомоги як моделі розв'язання проблем постраждалих в умовах воєнного стану.

79. Охарактеризувати психологічні особливості реакцій і станів постраждалих в умовах воєнного стану.

80. Охарактеризувати види втрат та їх вплив на постраждалих в умовах надзвичайної ситуації воєнного характеру.

81. Охарактеризувати способи попередження та боротьби з панікою.

82. З'ясувати природу та типологію чуток.

83. Проаналізувати класифікацію причин та умов появи чуток в умовах воєнного стану.

84. Охарактеризувати основні напрями використання чуток.

85. Охарактеризувати психологічні прийоми припинення чуток.

86. Визначити та проаналізувати форми роботи щодо контролю над чутками і інформування громадян в умовах воєнного стану.

87. Обґрунтувати модель психологічного втручання при гуманітарних кризах на прикладі роботи із внутрішньо переміщеними особами.

88. Охарактеризувати модель психологічного втручання при роботі із жінками – жертвами сексуального насилля.

89. Охарактеризувати принципи побудови програм психологічної допомоги особистості, яка пережила втрату.

90. Розкрити модель психологічної допомоги особистості в умовах втрати особистісної цілісності.

4. Перелік практичних задач, які виносяться на атестаційний іспит для складання ситуативних завдань

1. Здійснити аналіз (теоретичний/методологічний/емпіричний) актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

2. Спланувати, організувати та здійснити психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

3. Обрати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки діагностики й подолання особистісно-професійних криз персоналу сектору безпеки та оборони.

4. Скласти та застосувати елементи тренінгової програми щодо професійного розвитку персоналу сектору безпеки та оборони з використанням науково верифікованих методів та технік.

5. Спланувати та застосувати програми просвітницьких дій для населення різних етнічних груп.

6. Спланувати та скласти алгоритм дій психолога щодо заходів психологічного супроводу діяльності персоналу сектору безпеки та оборони.

7. Скласти та застосувати програми заходів щодо забезпечення готовності персоналу сектору безпеки та оборони до професійної діяльності.

8. Обрати і застосувати валідні, надійні та/або доказові методики і техніки надання психологічної допомоги персоналу сектору безпеки та оборони, постраждалим внаслідок екстремальних та кризових ситуацій.

Приклади ситуативних завдань:

Приклад А. Під час ліквідації наслідків ракетної атаки цивільного об'єкта відбувся повторний обстріл, внаслідок якого пожежний-рятувальник отримав поранення середнього ступеня тяжкості. Після лікування, він повернувся до служби, однак скаржиться на порушення сну, відчуття постійної напруги, епізодичні флешбеки з моменту поранення, підвищену дратівливість та уникає будь-яких розмов про подію, іноді демонструє гіперреакцію на різкі звуки. Колеги відзначають, що він став замкненим.

Завдання: Оберіть валідний психодіагностичний інструментарій для оцінки психоемоційного стану постраждалого пожежного-рятувальника. Обґрунтуйте свій вибір. Визначте, які доказові техніки психологічної допомоги доцільно застосувати на етапі посттравматичного відновлення пожежного-рятувальника. Складіть короткий план психологічної допомоги (3–4 етапи) з урахуванням стану пожежного-рятувальника. Обґрунтуйте етичні принципи, яких слід дотримуватись під час роботи з пораненим пожежним-рятувальником.

Приклад Б. Під час виконання бойового завдання відділення втратило зв'язок із одним з військовослужбовців. Минуло понад 8 місяців, але офіційного підтвердження ні загибелі, ні місцеперебування військового не має. Рідний брат зниклого військовослужбовця – рятувальник аварійно-рятувального підрозділу став виявляти ознаки емоційної нестабільності, дратівливості, відчуження, зниження концентрації уваги. Прагне надмірно занурюватись у роботу, постійно тримає в руках телефон, щоб, про всяк випадок не пропустити дзвінок від зниклого брата.

Завдання: проаналізувати ситуацію та визначити сутність психологічної проблеми рятувальника. З'ясувати зміст психологічних психопатологій рятувальника. Дослідити ситуацію з позицій системного та психодинамічного підходів. Сформулювати теоретичні гіпотези, які можуть пояснити динаміку емоційних і поведінкових порушень у даній ситуації.

5. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час складання атестаційного іспиту

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти при складанні атестаційного іспиту здійснюється за 100-бальною шкалою за критеріями оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів в НУЦЗ України, що наведені в Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Шкали та критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в НУЦЗ України при складанні атестаційного іспиту за екзаменаційними білетами наведені в таблицях 1 та 2.

Таблиця 1 – Шкала та критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти при відповіді на теоретичні питання

Кількість балів	Критерії, за якими оцінюється відповідь на одне теоретичне питання
19 – 25	Здобувач вищої освіти демонструє глибокі знання та розуміння предметної області й особливості професійної діяльності, у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст питання, спираючись на нормативно-правову базу, вільно послуговується професійною термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
13 – 18	Здобувач вищої освіти демонструє знання та розуміння предметної області і особливості професійної діяльності, достатньо володіє навчальним матеріалом, самостійно його викладає, достатньо переконливо розкриває зміст питання, опираючись на нормативно-правову базу, використовує професійну термінологію, проте його відповідь потребує уточнень та пояснень.
1 – 12	Здобувач вищої освіти з труднощами демонструє знання та елементарне розуміння сутті питання, частково володіє навчальним матеріалом та намагається самостійно його викладати, проте розкриття змісту питання потребує переконливості, уточнень, пояснень, під час відповіді допускаються суттєві помилки
0	Здобувач вищої освіти не надавав (відмовився надавати) відповіді на питання. Порушив вимоги академічної доброчесності.

Таблиця 2 – Шкала та критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти при розв’язанні ситуативних завдань

Кількість балів	Критерії, за якими оцінюється виконання одного ситуативного завдання
19 – 25	Здобувач вищої освіти виконав завдання повністю і правильно. Демонструє глибоке розуміння змісту психологічної проблеми, вміння самостійно обирати адекватні психологічні методи й технології, логічно аргументує рішення, дотримується етичних та професійних стандартів.

13 – 18	Здобувач вищої освіти виконав завдання у цілому правильно, але з окремими неточностями або неповною аргументацією. Демонструє загальне розуміння суті психологічної проблеми, уміє застосовувати базові психологічні методи й технології, але припускається окремих неточностей або неповноти у виконанні.
1 – 12	Здобувач вищої освіти виконав завдання частково або неповно. Демонструє фрагментарне розуміння суті психологічної проблеми, основних етапів і шляхів її розв'язання. Під час виконання простежуються типові помилки у виборі та/або застосуванні психологічних методів і технологій, порушення логіки дій. Аргументація непослідовна.
0	Здобувач вищої освіти не виконав (відмовився виконувати) завдання. Порушив вимоги академічної доброчесності.

6. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти за результатами складання атестаційного іспиту

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти за результатами складання атестаційного іспиту, здійснюється наступним чином:

Розподіл балів при складанні атестаційного іспиту в усній формі за білетами				
Теоретична частина		Практична частина		Сума балів
1 питання	2 питання	1 завдання	2 завдання	
до 25 балів	до 25 балів	до 25 балів	до 25 балів	до 100 балів

При складанні ТЧ в усній формі за білетами, кожне з двох теоретичних питань оцінюється від 0 до 25 балів.

Після складання здобувачами вищої освіти ТЧ в усній формі за білетами, на закритому засіданні екзаменаційної комісії підраховується середній бал за сумою балів, які виставили члени екзаменаційної комісії здобувачам вищої освіти за їх відповіді за кожне теоретичне питання. Здобувач вищої освіти, який за результатами складання ТЧ отримав сумарно 24 та менше балів, не допускається до складання ПЧ та вважається таким, який не склав атестаційний іспит.

Після складання здобувачами вищої освіти ПЧ, на закритому засіданні екзаменаційної комісії підраховується середній бал за сумою балів, які виставили члени екзаменаційної комісії здобувачам вищої освіти за виконання ними кожного ситуативного завдання. Здобувач вищої освіти, який за результатами виконання ПЧ отримав сумарно 24 та менше балів, вважається таким, який не склав атестаційний іспит.

Розрахунок загального балу (Б), який отримують здобувачі вищої освіти за результатами складання атестаційного іспиту:

$$Б = Бтч + Бпч$$

де:

Бтч – бал, отриманий здобувачем вищої освіти за результатами складання ТЧ;

Бпч – бал, отриманий здобувачем вищої освіти за результатами складання ПЧ.

При цьому, здобувач вищої освіти, який за результатами складання ТЧ або ПЧ отримав 24 та менше балів, вважається таким, який не склав атестаційний іспит.

7. Форма та порядок проведення атестаційного іспиту

Атестаційний іспит проводиться екзаменаційною комісією протягом одного дня в усній формі.

ТЧ проводиться першою. При проведенні ТЧ в усній формі за білетами на підготовку до відповіді здобувачу вищою освіти надається не більше 20 хвилин, при цьому в приміщенні, в якому проводиться ТЧ, повинно готуватися до відповіді одночасно не більше п'яти здобувачів вищої освіти. Під час відповіді здобувача вищої освіти, члени екзаменаційної комісії можуть задавати додаткові запитання.

Допуск здобувача вищої освіти до складання ПЧ проводиться за умови успішного складання ТЧ.

ПЧ проводиться в усній формі за білетами на підготовку до відповіді здобувачу вищої освіти надається не більше 10 хвилин, при цьому в приміщенні, в якому проводиться ПЧ, повинно готуватися до відповіді одночасно не більше п'яти здобувачів вищої освіти. Під час відповіді здобувача вищої освіти, члени екзаменаційної комісії можуть задавати уточнюючі запитання.

8. Права та обов'язки здобувачів вищої освіти під час проведення атестаційного іспиту

Здобувачі вищої освіти *мають право* на:

- ✓ доступ до інформації про графік та порядок проведення атестаційного іспиту, час і місце їх проведення, порядок визначення, спосіб та час офіційного оголошення результатів;

- ✓ безпечні умови під час проведення атестаційного іспиту;

- ✓ отримання невідкладної медичної допомоги під час проведення атестаційного іспиту;

- ✓ оскарження процедури проведення атестаційного іспиту у частині порушення прав здобувачів вищої освіти, визначених цим пунктом, та результатів атестаційного іспиту (апеляцію).

Здобувачі вищої освіти *зобов'язані*:

- ✓ своєчасно прибути до місця проведення атестаційного іспиту з документами, що посвідчують особу;
- ✓ ввічливо ставитися до всіх здобувачів вищої освіти та осіб, залучених до проведення атестаційного іспиту;
- ✓ виконувати вказівки та вимоги осіб, залучених до проведення атестаційного іспиту.

Здобувачам вищої освіти *забороняється*:

- ✓ приносити до місця проведення атестаційного іспиту небезпечні предмети та речовини, що становлять загрозу для життя та здоров'я людини;
- ✓ використовувати в місці проведення атестаційного іспиту та мати при собі або на своєму робочому місці засоби зв'язку, пристрої зчитування, обробки, збереження та відтворення інформації (мобільні телефони, планшети, смарт-годинники, комп'ютери, прилади для запису аудіо- та відеоданих, радіо, плеєри), а також окремі елементи, які можуть бути складовими частинами відповідних технічних засобів чи пристроїв, друковані або рукописні матеріали, інші засоби, предмети, прилади, що не передбачені процедурою складання атестаційного іспиту, включаючи портфелі, сумки, верхній одяг, будь-яку їжу або напої;
- ✓ впродовж часу, відведеного для виконання завдань, заважати іншим здобувачам вищої освіти виконувати завдання;
- ✓ заважати особам, залученим до проведення атестаційного іспиту, виконувати свої обов'язки;
- ✓ спілкуватися в будь-якій формі з іншими здобувачами вищої освіти під час виконання завдань, передавати їм будь-які предмети та матеріали, у тому числі екзаменаційні;
- ✓ копіювати відповіді інших здобувачів вищої освіти;
- ✓ розголошувати в будь-якій формі інформацію про зміст завдань;
- ✓ виносити за межі аудиторії робочі матеріали, їх окремі аркуші, бланки відповідей або їх копії;
- ✓ псувати майно у місці проведення атестаційного іспиту.

У разі не виконання вимог членів екзаменаційної комісії, здобувач вищої освіти позбавляється права на продовження роботи над завданнями атестаційного іспиту і, на вимогу представників екзаменаційної комісії, припиняє складання атестаційного іспиту та повинен залишити аудиторію, у якій проводиться іспит, що фіксується у протоколі екзаменаційної комісії. Такий здобувач вищої освіти отримує результат «не склав».

Здобувач вищої освіти має право на оскарження процедури проведення атестаційного іспиту (апеляцію) протягом одного робочого дня з дати складання іспиту.

У разі не складання атестаційного іспиту особа вважається такою, що не виконала індивідуальний навчальний план та відраховується із Національного університету цивільного захисту України.

9. Порядок оскарження процедури проведення та результатів атестації

Оголошені головою екзаменаційної комісії результати атестаційного іспиту здобувачів вищої освіти є остаточними й апеляції не підлягають.

У разі порушення процедури проведення атестаційного іспиту, здобувач вищої освіти має право подати апеляцію на ім'я ректора особисто в день проведення атестаційного (кваліфікаційного) іспиту з обов'язковим повідомленням керівника відповідного навчально-наукового інституту.

У випадку надходження апеляції розпорядженням ректора створюється комісія для розгляду апеляції (далі – апеляційна комісія).

Апеляційна комісія розглядає апеляцію здобувача вищої освіти із приводу порушення процедури проведення атестаційного іспиту.

Апеляційна комісія не розглядає питання змісту і структури завдань іспиту.

Апеляційна комісія розглядає порушення процедури проведення атестаційного іспиту відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій щодо атестації осіб, які здобувають освітній ступінь бакалавра та магістра в Національному університеті цивільного захисту України.

Апеляція розглядається протягом трьох календарних днів після її подачі.

У випадку встановлення апеляційною комісією порушення процедури проведення атестаційного іспиту з боку екзаменаційної комісії, що вплинуло на результати оцінювання здобувача вищої освіти, апеляційна комісія пропонує ректору ініціювати позапланове засідання відповідної екзаменаційної комісії у присутності представників апеляційної комісії, на якому екзаменаційна комісія приймає рішення:

- ✓ про скасування свого раніше прийнятого рішення, яке стало причиною апеляції здобувача вищої освіти;

- ✓ про проведення повторного засідання екзаменаційної комісії з атестаційного іспиту здобувача вищої освіти, який подав апеляцію.

Процедури проведення та результати атестації повторного засідання засідання екзаменаційної комісії оскарженню не підлягають.

10. Порядок запобігання та врегулювання конфлікту інтересів

З метою запобігання конфлікту інтересів при проведенні атестаційного іспиту здобувачів вищої освіти в НУЦЗ України не допускається здійснення атестації між учасниками освітнього процесу, які є близькими особами (згідно чинного антикорупційного законодавства).

Близькі особи вживають заходів щодо запобігання обставинам потенційного виникнення конфлікту інтересів або обставин, які дають підстави для обґрунтованого припущення про упередженість учасника атестаційного іспиту.

При проведенні атестаційного іспиту зі здобувачем вищої освіти екзаменаційна комісія, до складу якої входить близька особа цього здобувача, проводить атестацію без участі близької особи, яка входить до складу екзаменаційної комісії. Член екзаменаційної комісії в такому випадку звертається з відповідною заявою (рапортом) до голови екзаменаційної комісії з клопотанням про його відвід при складанні атестаційного іспиту здобувачем вищої освіти, який є близькою особою.

Голова ЕК вживає заходів щодо запобігання конфлікту інтересів між певними учасниками атестаційного іспиту.

У випадку, коли близькою особою здобувача є голова екзаменаційної комісії, клопотання (у формі заяви, рапорту) голови екзаменаційної комісії про його відвід при складанні атестаційного іспиту здобувачем вищої освіти, який є його близькою особою, адресується ректору НУЦЗ України.

11. Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи

1. Кодекс академічної доброчесності Національного університету цивільного захисту України : наказ НУЦЗ України від 17.01.2025, № 34. URL: <https://surl.li/wwhbuz>.

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» для підготовки магістра в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія. Черкаси: НУЦЗ України.

3. Положення про академічну доброчесність у Національному університеті цивільного захисту України : наказ НУЦЗ України від 30.07.2025 № 402. URL: <https://surl.li/tcbzbh>.

4. Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України : наказ НУЦЗ України від 06.10.2025, № 492 URL: <https://surl.li/uxvurw>.

5. Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій щодо атестації осіб, які здобувають освітній ступінь бакалавра та магістра в Національному університеті цивільного захисту України : наказ НУЦЗ України від від 17.01.2025, № 30. URL: <https://surl.li/wcpgck>.

Література

з навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології»

1. Гапон Н. П. Теоретико-методологічні проблеми психології : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 180 с.

2. Калюжна Є.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: навч. посіб. Київ: ІПК ДСЗУ, 2019. 136 с.

3. Рибалка В.В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник. Київ: ІПОД НАПН України, 2017. 144 с.

4. Сватенкова Т.І., Тимошенко О.А. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 143 с.

5. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 213 с.

з навчальної дисципліни «Методика та організація наукових досліджень»

1. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

2. Медвідь В.Ю., Данько Ю.І., Коблянська І.І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.

3. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І.С. Добронравова, О.В. Руденко, Л.І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч.1), О. В. Руденко (ч.2). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

4. Методика та організація наукових досліджень з психології: навч. посіб. / Укладачі: В.Й. Бочелюк, В.В. Нечипоренко, О.Л. Позднякова, Н.Є. Завацька, Ю.А. Завацький, І.Є. Жигаренко, В.Ю. Завацький. 3-ге вид., перероб. і доп. Київ: КНТ, 2024. 384 с.

5. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Київ : Знання-Прес, 2020. 186 с.

з навчальної дисципліни «Етнопсихологія та міжкультурна взаємодія»

1. Етнопсихологія : навч.-метод. посіб. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 136 с.

2. Загороднова В. Ф. Основи міжкультурної комунікації : навч. посіб. БДПУ, 2018. 314 с.

3. Савицька О. В., Співак Л. М. Етнопсихологія : навч. посіб. Київ : Каравела, 2023. 264 с.

4. Matsumoto D., Hwang H. The Handbook of Culture and Psychology Publisher: Oxford University Press; 2nd edition, 2019. 880 p. URL: <https://surl.li/ffvalj>.

5. Shiraev E., Levy D. Cross-cultural psychology: critical thinking and contemporary applications. 4th ed. Allyn & Bacon. URL: <https://surl.li/ylmkqg>.

з навчальної дисципліни «Методологія соціально-психологічного тренінгу»

1. Афанасьєва Н.Є., Перелигіна Л.А. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу: навч. посіб. Харків : НУЦЗУ, 2016. 251 с.

2. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Теорія та практика психологічних тренінгів. Київ-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 209 с.

3. Михальченко Н.В. Психотерапія з психокорекційною роботою: навч.-метод. посіб. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. 236 с.

4. Психолого-корекційний практикум травм війни : навч. посіб. / І. Сулятинський, К. Островська, В. Осьодло та ін. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 396 с.

5. Irvin D. Yalom, Modyn Leszcz. The Theory and Practice of Group Psychotherapy. New York: Basic Books, 2020. <https://surl.li/gxfaxi>.

з навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових та екстремальних ситуаціях»

1. Протоколи надання психологічної підтримки та допомоги персоналу ДСНС та членам їх сімей: посібник / Кердивар В.В., Овсяннікова Я.О., Перелигіна Л.А., Платонов В.М., Похілько Д.С. Харків: Факт, 2024. 154 с.

2. Психолого-корекційний практикум травм війни : навч. посіб. / І. Сулятинський, К. Островська, В. Осьодло та ін. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 396 с.

3. Сабліна Н. Життя після втрати. Психологічне консультування складних запитів: горе та втрата: навч.-терапевт. посіб. Вінниця, 2024. 120 с.

4. Фомич М.В., Кришталь М.А., Мохнар Л.І., Дячкова О.М., Чередниченко Т.В. Сучасні форми та методи роботи психолога в кабінеті психологічного розвантаження персоналу ДСНС України: монографія. Черкаси: видавець Вовчок О.Ю., 2023. 198 с.

5. Юр'єва Л.М., Мамчур О.Й., Огоренко В.В., Єрчкова Н.О. Кризові стани в сучасних умовах: діагностика, корекція та профілактика. Київ : Видавництво ТОВ «Галерея Принт», 2017. 174 с

з навчальної дисципліни «Організаційна психологія та основи організації праці»

1. Баценко Л.М., Галенін Р.В., Ксенофонтова М.М. Теорія організації : навч. посіб. Сум. нац. аграр. ун-т. Суми : Мрія, 2016. 362 с.

2. Бочелюк В.Й., Пучина О.В. Організаційна психологія на підприємстві. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 272 с.

3. Матушкіна М.В. Організаційна поведінка: навч.посіб. Старобільськ, 200 с.

4. Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості: монографія / Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко та ін. ; за ред. Л. М. Карамушки. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 278 с.

5. Прищак М.Д. Лесько О.Й. Психологія управління в організації : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця, 2016. 150 с.

з навчальної дисципліни «Психологія травмуючих ситуацій»

1. Горностаї П. Психологія колективних травм: монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2023. 336 с

2. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ: Педагогічна думка, 2016. 219 с.

3. Малогулко Л., Пророк Н., Запорожець О. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Київ, 2018. 208 с.

4. Психолого-корекційний практикум травм війни : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 396 с.

5. Титаренко Т.М. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій. Київ : КНТ, 2023. 218 с.

з навчальної дисципліни «Діагностика та корекція кризових станів особистості»

1. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ: Педагогічна думка, 2016. 219 с.

2. Кризові стани в сучасних умовах: діагностика, корекція та профілактика / під ред. Л. М. Юр'євої. Київ: Вид-во ТОВ «Галерея Принт», 2017. 174 с.

3. Малогулко Л., Пророк Н., Запорожець О. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Київ, 2018. 208 с.

4. Психолого-корекційний практикум травм війни : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 396 с.

5. Стрес-асоційовані розлади здоров'я в умовах збройного конфлікту : монографія. Дніпро : Акцент ПП, 2019. 324 с.

з навчальної дисципліни «Екстремальна та кризова психологія»

1. Психологія діяльності в особливих умовах : навч. посіб. / за заг. ред. проф. М.А. Кришталя. Черкаси: видавець Третьяков О.М., 2021. 120 с.

2. Психологія екстремальних та кризових ситуацій / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л.М. та ін. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 356 с.

3. Основи психореабілітації (в схемах і таблицях) : навч. посіб. у 2 ч. / за заг. ред. О.В. Тімченко. Харків : НУЦЗ України, ФОП Панов А.М., 2023 Ч.1. 360 с. Ч.2. 388 с.

4. Осьодло В.І., Траверсе Т.М. Психологія і війна: незасвоєні уроки Гюстава Ле Бона: монографія. Вид. 2-ге, випр. і доп. Київ : Парламентське видання, 2023. 320 с.

5. Розов В.І. Психологія екстремальних ситуацій. Київ: «Каравела», 2025. 711 с.

Розробники:

Микола ФОМИЧ

Тамара ЯЦЕНКО

Геннадій ГРИБЕНЮК